

Strasbourg, 20 Nisan 2020

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ne ("İstanbul Sözleşmesi") Taraflar Komitesi'nin COVID-19 salgını sırasında Sözleşme'nin uygulanmasına dair BİLDİRGESİ

İstanbul Sözleşmesi'ne Taraflar Komitesi,

Avrupa Konseyi üye devletlerinin COVID-19 salgınının oluşturduğu tehditlere karşı halklarını koruma konusunda karşılaştıkları zorlukların farkında olarak,

Kadın ve genç kızlara yönelik şiddetin yanı sıra hane içi şiddetin de kriz zamanlarında artma eğilimi olduğunu ve gelen verilerin dünyada ve çok sayıda Avrupa Konseyi üye devletinde bu tür şiddet eylemlerinin belirli türlerine ait raporlanan vakaların sayısında endişe verici bir artışı gösterdiğini işaret ederek,

Yaşanan krizle mücadele etmek için alınan, özellikle de izolasyon ve sınırlandırma gibi tedbirlerin kadınların ve genç kızların cinsel, hane içi ve sözde namus bağlantılı şiddet gibi toplumsal cinsiyete yönelik şiddetin tüm biçimlerine maruz kalma riskini artırmak gibi olası etkilerinin farkında olarak,

Dezavantajlı gruplara mensup olan ve/veya özellikle sosyal ve veya etnik/ulusal kökenleri nedeniyle birden fazla ayrımcılık riski altında olan engelli, fuhuşta yer alan, yaşlı, göçmen ve sığınma arayışında olan kadınlar gibi örnekler verilebilecek kadınlar ve genç kızlar için bu konudaki risklerin özellikle yüksek olmasını önemseyerek,

Hukukun üstünlüğüne, demokrasiye ve kuruluşun insan hakları standartlarına saygıya dayalı olan Avrupa Konseyi değerleri ve standartları ile uyumlu bir şekilde, genel zorlukları ele almaya yönelik eşgüdümlü ve bütüncül yanıtların teşvik edilmesinin önemini anımsayarak,

Taraf devletler ve diğer devletlere bu zor şartlar altında kadınlara yönelik şiddeti ve hane içi şiddeti engellemek ve bunlarla mücadele etmek adına gerçekleştirdikleri girişimlerde yardımcı olacak bir rehberlik sunma niyetiyle,

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Hane İçi Şiddete Karşı Eylem Uzmanlar Grubu'nun (GREVIO) uzmanlığına başvurmuş olarak:

- İstanbul sözleşmesi ilkelerinin ve gereksinimlerinin kadınlar ve erkekler arasında eşitlik sağlamak ve kadına yönelik şiddet ve hane içi şiddete karşı çıkmak için her zaman geçerli olan ve COVID-19 salgını nedeniyle ortaya çıkan ve halen devam olağanüstü durum bağlamında daha da önem kazanmış olan tedbirlerin geliştirmesi ve uygulanması konusunda bir çerçeve sunduğunu **hatırlatmakta;**

- İstanbul Sözleşmesi'ne taraf olan devletlerin bu kapsama dâhil olan şiddet eylemlerini engellemek, araştırmak, cezalandırmak ve tazmin etmek konusunda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki yükümlülüklerine uygun olarak gereken özeni gösterme yükümlülüklerinin **altını çizmekte,**

- Mevcut durum bağlamında şiddetle mücadeleyle yönelik kurumsal yanıtlarını yenilikçi bir şekilde uyarılma yolları arayan devletlerin yaklaşımını **memnuniyetle karşılamakta** ve taraf devletleri İstanbul Sözleşmesi kapsamındaki taahhütlerini yerine getirmeye ve bu amaçla getirilen tedbirleri güçlendirmeye davet etmekte;

- Taraf olan devletlerin dikkatini İstanbul Sözleşmesi'nin bu bildirgenin ek kısmında yer alan ve salgınla yüzleşirken uygulanabilecek olası eylem ve tedbirler sunan belirli hükümlerine çekmek **istemekte**;

- Yaşanan krizin kadına yönelik şiddet ve hane içi şiddet mağdurları üzerindeki uzun-vadeli etkilerinin ve tüm yansımalarının İstanbul Sözleşmesi'nin ilkelerine ve gereksinimlerine tam bir bağlılık gösterilerek ve bu tür şiddete karşı mağdur-merkezli ve insan haklarına dayalı bir yaklaşım taahhüt edilerek ele alınması için üyelerin ve Komite gözlemcilerinin fikir alışverişi ve işbirliği içinde bulunması gerektiğini **kabul etmektedir**.

EK

İstanbul Sözleşmesi'nin belirli hükümleri uyarınca COVID-19 salgını sırasında alınabilecek olası eylem ve tedbirler

BÜTÜNLEŞİK POLİTİKALAR

• **Madde 6 (Toplumsal cinsiyet konusunda hassasiyet gerektiren politikalar):** Taraf devletler COVID-19 salgını ile mücadele etmek adına stratejiler geliştirirken ve uygularken toplumsal cinsiyet bakış açısını da dâhil etme konusunda çaba göstermelidir. Bunun için alınan tedbirlerin kadınlar ve genç kızlar üzerindeki doğrudan etkileri ve bu tür şiddete tanıklık eden çocuklar üzerindeki olası etkilerinin yanı sıra onların yakın eş ve hane içi şiddet, takip edilme, cinsel taciz, zorla evlilik ve teknoloji destekli şiddet de dâhil olmak üzere cinsel şiddet gibi toplumsal cinsiyete bağlı şiddetin farklı biçimlerine maruz kalma riski üzerindeki etkilerinin de değerlendirilmesi gerekmektedir.

• **Madde 7 – (Kapsamlı ve eşgüdümlü politikalar):** Taraf devletler salgın sırasında kadına yönelik şiddeti dizginlemeye yönelik politikaların geliştirilmesi ve uygulanması için var olan kurumlar arası eşgüdümlü mekanizmaları mümkün olduğunca devam ettirmeli ve güçlendirmelidir. Sivil toplum kuruluşları ve kadın hakları kuruluşları da dâhil olmak üzere tüm ilgili aktörleri ilgilendiren çok paydaşlı süreçler ulusal, bölgesel ve yerel yetkililerin mağdurların gerçekliklerini ve ihtiyaçlarını değerlendirmeleri konusunda yardımcı olabilir. Devletler hizmet sağlayıcıların kapasite seviyelerini ölçerek ve hizmetlerin ek kaynak veya araçlara ihtiyacı olup olmadığını belirleyerek daha da fazla yardımda bulunabilirler. Örnek olarak, sosyal mesafe uygulamaları getiren ve enfekte olmuş mağdurlar için karantina imkânı sunan sığınma evleri kontenjan konusunda eksiklik yaşıyor olabilirler.

• **Madde 8 (Finansal kaynaklar) ve Madde 9 (Sivil Toplum Kuruluşları ve sivil toplum):** Yukarıda bahsi geçen durumlar ışığında, taraf devletlerin STK'lar tarafından gerçekleştirilen hizmetler de dâhil olmak üzere hizmet sağlamak için ayrılan maddi kaynakların ve insan kaynaklarının halen uygun olup olmadığını veya mevcut duruma yanıt verebilmek için güçlendirilmesi gerekip gerekmediğini ele almaları gerekebilir.

• **Madde 11 (Veri toplama ve araştırma):** İdari veriler ve yardım hatları gibi uzman desteği sağlayan hizmetler tarafından kaydedilen veriler de dâhil olmak üzere verilerin toplanması, eğilimleri ve mağdurların yardım isteklerindeki olası artışları izlemek için kullanılabilir. Veriler kadına yönelik şiddeti önlemek ve mücadele etmek için tedbirler getirilmesi, bu tedbirlerin salgın sırasında değişen ihtiyaçlara uyumlu hale getirilmesi ve gelecek için dersler çıkarılması için önemli gözlem bilgileri sunmaya devam etmektedir.

ÖNLEME

• **Madde 12 (Genel yükümlülükler) ve Madde 13 (Farkındalığın artırılması):** Taraf devletler basın açıklamaları, televizyon, radyo veya sosyal medya kampanyaları gibi kamunun salgın sırasında kadın ve genç kızlara yönelik şiddet riskinin arttığı konusunda farkındalık kazanmasını sağlayacak ve mağdurların yardım alabileceği olası yollar hakkındaki bilgilerin mümkün olduğunca yaygın hale getirilmesini sağlayacak tedbirler alınmasını göz önünde bulundurmalıdır. Buna yönelik çabalar broşürler ve kitapçıklar gibi zaten var olan bilgi materyallerinin süpermarketler ve eczaneler gibi mevcut kısıtlamalardan etkilenmemiş olan yerlerde dağıtılmasını içerebilir. Bilgilerin farklı dillerde ulaşılabilir olması özellikle savunmasız olan kadın gruplarına erişmekte kilit rol oynayabilir.

• **Madde 15 (Profesyonel kadroların eğitilmesi):** Taraf devletler, devlet içinde ve kritik sektörlerde (sağlık, adalet, emniyet güçleri gibi) faaliyet gösteren kamu görevlileri arasında sosyal mesafe, sınırlamalar veya sokağa çıkma yasağı gibi tedbirlerin ve daha genel olarak krizin şiddet içeren ilişkilerde ve/veya ev ortamlarında yaşayan kadınlar ve çocuklar için yaratacağı ekonomik ve sosyal sonuçların olası etkileri üzerine farkındalığın artırılması için tedbirler almalıdır. Yetkililer aynı zamanda avukatlar ve mağdurlara yönelik destek hizmetleri sunmak adına faaliyet gösteren çalışanlar gibi uzmanları hem ulusal hem de uluslararası seviyede geliştirilmiş olan mevcut eğitim kaynaklarına (çevrimiçi eğitimler, internet seminerleri ve eğitim modülleri vb.) dayanarak eğitim kaynaklarını tanıtmaya ve bunlarla çalışmaya teşvik edebilir (örneğin Avrupa Konseyi tarafından geliştirilmiş olan Hukukçular için İnsan Hakları Eğitimi (HELP) kadına yönelik ve hane içi şiddet çevrimiçi kursu) *.

• **Madde 16 (Önleyici müdahale ve tedavi programları):** Devletler aynı zamanda şiddete eğilimi olan erkeklerin yardım arayabileceği mevcut fail programlarının tanıtılmasını da ele almalıdır. Çevrimiçi ve/veya telefon hatları aracılığıyla ulaşılabilecek programlar var olan sosyal mesafeyi koruma uyarıları nedeniyle oldukça kullanışlı olabilir.

• **Madde 17 (Özel sektör ve medyanın katılımı):** Basın kuruluşları salgının kadınlara ve genç kızlara yönelik şiddet riskini nasıl artırdığına ve nerede/nasıl yardım bulunabileceğine yönelik haberleri yoğunlaştırmak için ulusal ve yerel yetkililerle ortaklıklar kurmaya teşvik edilebilir.

* <https://rm.coe.int/help-course-in-brief/168076c9b5>

KORUMA

• **Madde 19 (Bilgi):** Evde kişisel karantinada bulunan ve/veya istismarcı eşler/aile üyeleri ile beraber yaşayan şiddet mağdurlarının mevcut destek hizmetleri ve yasal tedbirler hakkındaki bilgilere erişebilmesi büyük olasılıkla bir sorun olacaktır. Taraf devletler, mağdurların bilgiye erişim hakkını korumak adına hedefe yönelik bilgi kampanyaları geliştirmelidir.

• **Madde 20 (Genel destek hizmetleri), Madde 22 (Uzman destek hizmetleri), Madde 24 (Telefon yardım hatları):** Taraf devletler, Sözleşme bağlamındaki her türlü şiddetin mağdurlarına yönelik sunulan genel uzman destek hizmetlerinin ve bunun yanı sıra çocuk tanıklara yönelik koruma ve destek hizmetlerinin uygulanabilir güvenlik rehberlerine uygun olduğundan emin olacak şekilde “temel” hizmetler olarak nitelendirilmesini ve/veya devamının taahhüt edilmesini sağlamalıdır. Bunun için sığınma evleri ve telefon destek hatları da dâhil olmak üzere mevcut yardım yapılarının kapasitelerinin yeni ihtiyaçlara göre düzenlenmesine yönelik ek tedbirler alınmasının yanı sıra hizmet sağlamak için telefon yardım hatlarının mağdurlara çevrimiçi ve teknolojik araçlar aracılığıyla sosyal destek ve psikolojik yardım sağlayacak sohbet (chat) sistemleri ve danışma platformları ile desteklenmesi gibi alternatif yolların geliştirilmesi gerekebilir. Şiddet mağdurları için sığınma evlerine yerleşen kadınların geçinebilmek adına maddi desteğe ihtiyaçları olduğuna da dikkat edilmelidir. Sığınmacı ve mülteci kadınlar gibi özellikle savunmasız olan kadın grupları ile ilgili olarak bilgiye erişimlerini ve yaşamış olabilecekleri her türlü şiddet olayı için karşılama tesislerinde destek hizmetleri sunulduğunu sağlamak adına özel çaba sarf edilmelidir.

KOVUŞTURMA

• **Madde 49 (Genel yükümlülükler):** Kadına yönelik şiddet mağduru olanların dava açabilmeleri için suçun ihbar edilmesi sağlanmalıdır. Tecavüz gibi suçların ihbarına yönelik çevrimiçi çözüm örnekleri zaten bulunmaktadır ve bunların sunduğu başka imkanlar araştırılabilir. Kadınların şiddet olaylarını bildirebilmeleri için yeni kanallar da sağlanmalıdır. Bu türde bir girişim olarak şiddet mağdurlarının kısıtlama sırasında yakın eş şiddeti ve/veya hane içi şiddeti bildirmek için eczanelerde şifreli kelimeler kullanmaya teşvik edilmesi örnek verilebilir. Bu hedefe ulaşmak için devletler, sağlanacak bilgilerin mağdurların anlayabileceği bir biçimde ve dilde sağlanması gerekliliğini göz önünde bulundurmalı ve en savunmasız ve ulaşılması zor mağdurlar başta olmak üzere farklı kadın gruplarının özel ihtiyaçları olduğuna dikkat etmelidir.

• **Madde 50 (Ani mukabele, önleme ve koruma):** Acil durum pek çok ülkede mahkemelerin faaliyetlerini yavaşlatmasına ve acil olmayan duruşmaların ertelenmesine neden olmuş olsa da,

mağdurların ve çocuklarının güvenliği kolluk kuvvetleri ve adli makamlar için öncelikli olmayı sürdürmelidir. Dolayısıyla taraf devletler mevcut durumda da mağdurlara zarar görme riskine karşı yeterli ve anında koruma sağlamak konusunda görevlerini yerine getirmek zorundadır.

• **Madde 51 (Risk değerlendirmesi ve risk yönetimi):** Mağdurların içinde buldukları durumun ciddiyetini ve şiddetin tekrar etme riskini değerlendirmeye devam etmek salgın şartları altında da büyük önem taşımaktadır. Mümkün olduğunca ve virüsün yayılmasını önlemek amacıyla getirilen ihtiyati tedbirler uygulandığı sürece yüksek risk içeren vakalarda tutuklu yargılama tercih edilen seçenek olarak kalmalıdır. Salgın nedeniyle şüphelinin özgürlüğünden mahrum bırakılması ve tutuklu yargılanmasına alternatif yöntemlerin seçilmesi durumunda bu seçeneklere mağdura bilgi verilmeden ve sonrasında mağdurun güvenliğine yönelik ortaya çıkabilecek sonuçlar değerlendirilmeden karar verilmemelidir.

• **Madde 52 (Acil durumlarda uzaklaştırma emirleri) ve Madde 53 (Engelleme veya koruma emirleri):** Uygun risk yönetimini sağlamak adına gösterilecek çabaların bir parçası olarak, taraf devletler mağdurlar için acil durum uzaklaştırma, engelleme ve koruma emirlerine erişim sağlamaya devam etmelidir.

Etkiniz AB Programı tarafından İngilizce'den Türkçe'ye çevrilen bu belge resmî çeviri niteliği taşımamaktadır.

Bu belge Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıttığı şeklinde yorumlanamaz.